

گام بلند صنعت نفت برای مهار هدررفت انرژی

خاموشی تدریجی مشعل‌ها

با شتاب گرفتن اجرای طرح‌های جمع‌آوری گازهای همراه نفت، صنعت نفت ایران در آستانه یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های زیست‌محیطی و اقتصادی خود قرار گرفته است؛ پروژه‌ای که قرار است تا پایان سال ۱۴۰۶ روزانه بیش از ۴۰ میلیون مترمکعب گاز مشعل را به ثروت ملی تبدیل کرده و چهره مناطق نفت‌خیز کشور را دگرگون کند.

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: سوزاندن گازهای همراه نفت در دهه‌های گذشته، علاوه بر هدررفت گسترده منابع انرژی، خسارت‌های اقتصادی و زیست‌محیطی قابل توجهی به کشور وارد کرده است. گازهایی که می‌توانستند خوراک صنایع، پتروشیمی‌ها و شبکه سراسری گاز باشند، سال‌ها در مشعل‌ها سوختند و سهمی در افزایش آلاینده‌ها و گازهای گلخانه‌ای داشتند.

اکنون اما با دستور مستقیم رئیس‌جمهوری و تمرکز ویژه وزارت نفت، پروژه‌های جمع‌آوری گازهای مشعل با سرعت بیشتری در حال اجراست. بر اساس برنامه‌ریزی انجام‌شده، تا پایان سال ۱۴۰۶ بیش از ۴۰ میلیون مترمکعب در روز از این گازها جمع‌آوری خواهد شد و بخشی از مشعل‌ها نیز همزمان با دهه فجر و بهره‌برداری از پروژه‌های کوتاه‌مدت خاموش می‌شوند.

در همین راستا، پس از افتتاح طرح «ان‌جی‌ال ۳۱۰۰ دهلران»، رئیس‌جمهوری بر ضرورت تسریع در جمع‌آوری گازهای همراه تأکید کرد. به دنبال این دستور، «کارگروه جمع‌آوری گازهای مشعل وزارت نفت» با ابتکار وزیر نفت و با رویکرد تسهیل‌گری تشکیل شد تا موانع اجرایی، اداری و بین‌بخشی این پروژه‌ها را برطرف کند.

با وجود اقدام‌های انجام‌شده در سال‌های گذشته، اهداف تعیین‌شده به‌طور کامل محقق نشده بود. اما الزامات برنامه هفتم توسعه، وزارت نفت را متعهد کرده است سالانه حدود ۱۶ میلیارد مترمکعب، معادل ۴۳ میلیون مترمکعب در روز، از گازهای مشعل کشور را جمع‌آوری کند؛ هدفی که اکنون در دستور کار جدی دولت قرار دارد.

در حال حاضر پنج پروژه بزرگ ملی ستون فقرات این برنامه را تشکیل می‌دهند. پروژه «ان‌جی‌ال ۳۱۰۰ دهلران» در استان ایلام، گازهای همراه و مشعل مناطق مرکزی را جمع‌آوری می‌کند. پروژه «ان‌جی‌ال ۳۲۰۰» یا پالایشگاه گاز هویزه خلیج فارس نیز گازهای مشعل غرب کارون و حوزه شرکت نفت و گاز اروندان را به چرخه تولید بازمی‌گرداند.

سومین طرح، پروژه پتروشیمی مارون است که علاوه بر جمع‌آوری گازهای مشعل میدان‌های اهواز و مارون، با اجرای طرح‌های بهسوزی، میزان آلاینده‌گی مشعل‌ها را تا زمان بهره‌برداری کامل کاهش می‌دهد. پروژه چهارم، پالایشگاه گاز بیدبلند خلیج فارس است که روزانه نزدیک به ۱۷ میلیون مترمکعب گاز را از میدان‌های مارون، آغاچاری، رگ سفید، گچساران و بی‌بی‌حکیمه جمع‌آوری می‌کند.

پنجمین پروژه بزرگ نیز به حوزه دریایی اختصاص دارد و قرار است حدود ۸ میلیون مترمکعب در روز از گازهای مشعل میدان فروزان و دیگر میدان‌های آف‌شور را مهار کند. افزون بر این، چند طرح کوچک‌تر در پالایشگاه‌های گازی عسلویه (سایت‌های پارس ۱ و پارس ۲) تعریف شده که در مجموع حدود ۷ میلیون مترمکعب گاز مشعل در روز را جمع‌آوری خواهند کرد.

وزارت نفت برای جلوگیری از اتلاف گاز تا زمان بهره‌برداری کامل پروژه‌های بلندمدت، طرح‌های کوتاه‌مدتی را نیز در قالب قراردادهای موقت و مزایده‌ای اجرا کرده است. هم‌اکنون روزانه حدود ۳۰۰ میلیون فوت مکعب گاز مشعل در این قراردادها جمع‌آوری می‌شود و حدود ۶۵ میلیون فوت مکعب دیگر نیز در مرحله انعقاد قرارداد و آغاز عملیات اجرایی قرار دارد.

نکته قابل توجه آن است که تمامی این پروژه‌ها با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی اجرا می‌شود و وزارت نفت نقش تسهیل‌گر را بر عهده دارد؛ از صدور مجوزها گرفته تا تأمین زیرساخت‌هایی مانند آب و برق و رفع موانع اداری. البته چالش‌هایی همچنان وجود دارد که بخش عمده آن به هماهنگی‌های بین‌بخشی، به‌ویژه با وزارت صمت و گمرک مربوط می‌شود؛ مسائلی که به گفته مسئولان در حال پیگیری و حل‌وفصل است.

از منظر اقتصادی، ارزش گازهای مشعل بسیار قابل توجه است. با در نظر گرفتن قیمت جهانی حدود ۳۰ سنت برای هر مترمکعب گاز، هر روز تأخیر در جمع‌آوری این گازها به معنای از دست رفتن میلیون‌ها دلار برای اقتصاد کشور است. این گازها پس از فرآورش، به شکل گاز خشک، میعانات و ترکیبات قابل فروش، خوراک صنایع پایین‌دستی و پتروشیمی‌ها را تأمین کرده و به کاهش ناترازی انرژی کمک می‌کنند.

دستاوردهای زیست‌محیطی این طرح نیز کم‌اهمیت نیست. اجرای پروژه‌های بهسوزی مشعل‌ها، با تأمین هوای کافی و جداسازی ترکیبات سنگین، موجب کاهش دود و آلاینده‌گی شده است. نمونه بارز آن در میدان اهواز اجرا شده و حذف کامل دود مشعل، بهبود محسوس کیفیت هوا و سلامت ساکنان مناطق نفت‌خیز را به دنبال داشته است.

در مجموع، جمع‌آوری گازهای مشعل یک پروژه ملی با سه دستاورد کلیدی است: تقویت اقتصاد کشور، بهبود تراز انرژی و حفاظت از محیط زیست. به

همین دلیل، این موضوع در اولویت رئیس‌جمهوری و وزیر نفت قرار دارد و با حساسیت ویژه دنبال می‌شود.

محسن پاک‌نژاد، وزیر نفت، اعلام کرده است که با تکمیل طرح‌های موجود تا پایان سال ۱۴۰۷، کشور شاهد خاموشی گسترده مشعل‌ها خواهد بود؛ اتفاقی که نماد خودباوری ملی، استفاده حداکثری از توان داخلی و گامی مؤثر در صیانت از سرمایه‌های ملی و تحقق اقتصاد مقاومتی به شمار می‌رود.